

Toekomstige uitdagingen voor theorievorming, onderzoek en praktijk van mensen met VB en GG-problemen

30 jaar Knoop, 1/06/2023

**Filip Morisse, Ph D, orthopedagoog
coördinator strategisch beleid dubbeldiagnose
P.C. Dr. Guislain en Universiteit Gent**

Prof. Dr. (Ante) Anton Došen (1939-2023)

Uitdagingen in theorievorming (1)

Toenemende evidentie voor impact van emoties (van neurobiologisch tot gewoon universeel menselijk), stress, gehechtheid/trauma en emotieregulatie.

Meer dan 75% van alle DSM-diagnoses zou te maken hebben met emoties en emotie-regulatie (Kring & Sloan, 2010)

Uitdagingen in theorievorming (2)

- Modellen: integratief, multi-dimensioneel, contextueel, 'meta-'
 - Complexiteit eer aandoen
 - Universal design
 - Bv. zelf-determinatietheorie
 - Niet binair, maar ...

Meer minder
Voorggrond ... achtergrond
Nu ... dan

...

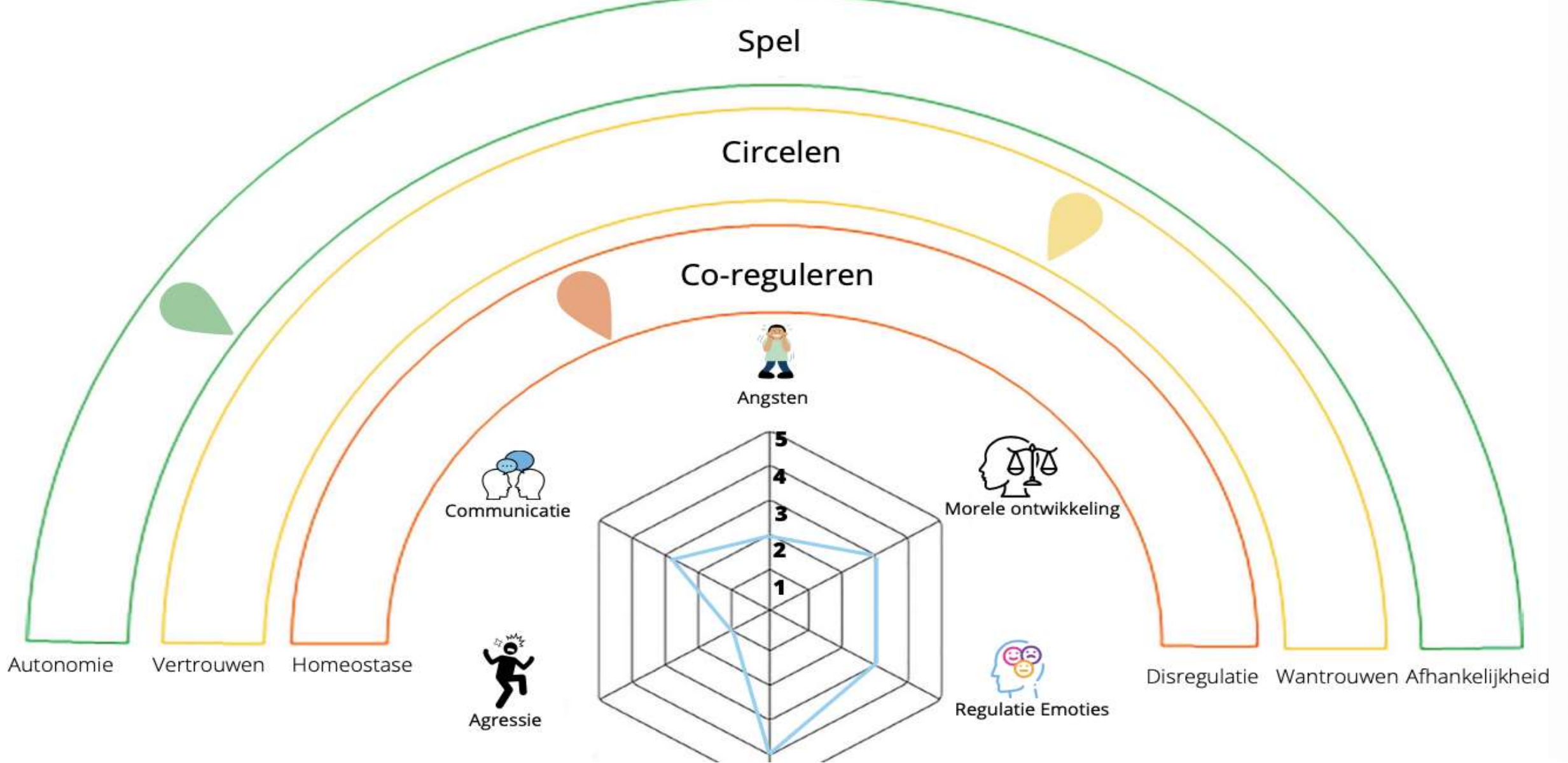
Uitdagingen in theorievorming (3)

- Bv. emotionele ontwikkeling: door-ontwikkelen model Došen

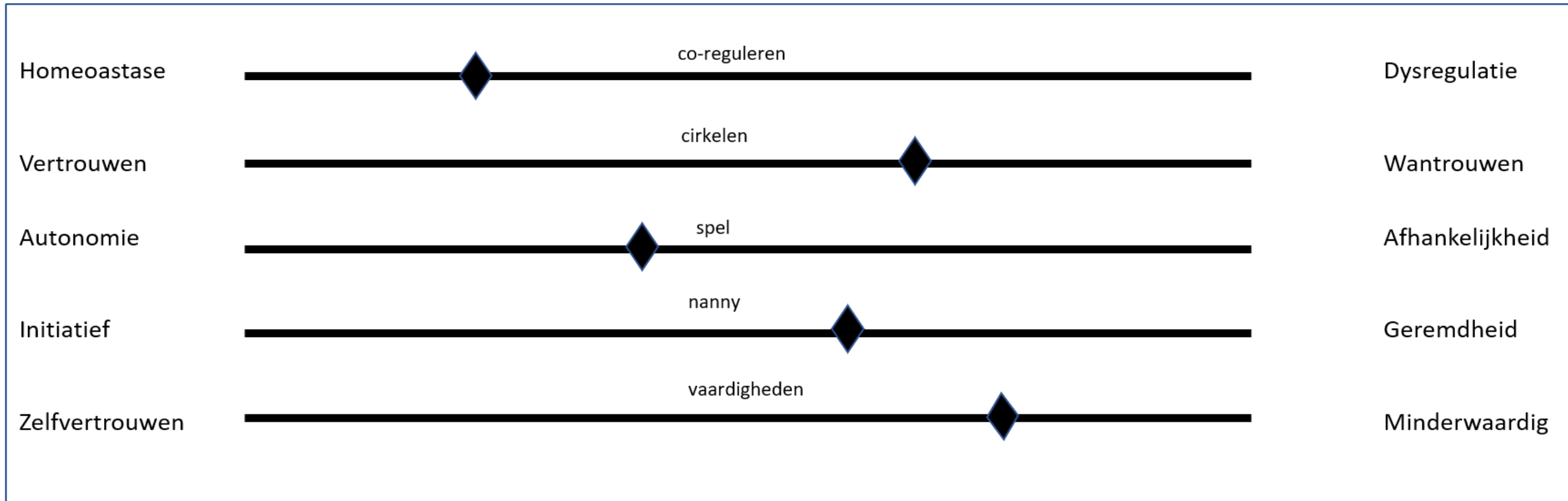
Waarom ?

- (Volwassen) cliënten vergelijken met kleine kinderen; ondersteuning uitbouwen zoals bij kleine kinderen
- Fasen gebruiken als nieuwe classificatie: 'hij zit in fase 2'
- Fasen verbinden met pathologie
- Ten gronde: menselijk functioneren in fasen ?
- Cliënten 'wringen' in één of 2 fasen; 'en' ipv 'of'. De grootmeester zei: '...'

0 - 6 m.	6 - 18 m.	18 m. - 3 j.	3 - 7 j.	7 - 12 j.			
diep V.H.	diep V.H.	diep V.H.	ernstig V.H.	ernstig V.H.	matig V.H.	matig V.H.	licht V.H.
ADAPTATIE	SOCIALISATIE	EERSTE INDIVIDUATIE	EERSTE IDENTIFICATIE	REALITEITSBWA			
homeostase	vertrouwen	autonomie	initiatief	zelfvertrouwen			
⇕	⇕	⇕	⇕	⇕			
disregulatie	wantrouwen	afhankelijkheid	geremdheid	minderwaardighe			
Z	I	J	N	D	O	E	I
W E - DENTITY				I - DENTITY			
fysiologische aanpassing	toegenomen soc. gerichth.	afstand ('separatie-	meer initiatief en keuzes	eigen rol en plaats in			
sensorische integratie	hechting; basale veiligheid	indivduatie')	vriendjes	omgeving			
arousal-regulatie	symbiose	interesse leeftijdsgenoten	ontstaan van normbesef	introspectie / reflectie			
integratie van ruimte en tijd	angst bij scheiding	begin IK (egocentr;"neen");	identificeren met belangrijke				
	transitioneel object	invloed op omg. (almacht)	anderen				
		zelf-differentiatie	ego-ontwikkeling				
psychotische toestand	hechtingsproblemen	negatief-destructief gedrag	neurotische stoornissen:	neurotische stoorn.:			
ernstig autisme	borderline	zeer passief / afhankelijk	angst- & paniekstoornissen	angst- of paniek-stoc			
ZVG	ontwikkelingsdepressie	narcistisch / anti-sociaal	dwangstoornissen	fobieën			
		ontwikkelingsdepressie	depressie	depressie			
nabijheid	nabij op afstand	begeleiding op afstand	uitnodigend en stimulerend	zowel groep als indiv			
prikkelarm	grenzen	regels en consequenties	vertrouwensrelatie met beg.	herinterpreteren van			
structuur	basale veiligheid	optimaal frustreren	dragen van verantwoordlh. o.	negatief beleefde			
rust		deelverantwoordelijkheid	b.v. succeservaringen	gebeurtenissen			
co-reguleren	cirkelen	spel	supernanny	vaardigheden			

Domeinen vertaalslag: afstand-nabijheid, structuur en grenzen, activiteiten, communicatie, bij probleemgedrag

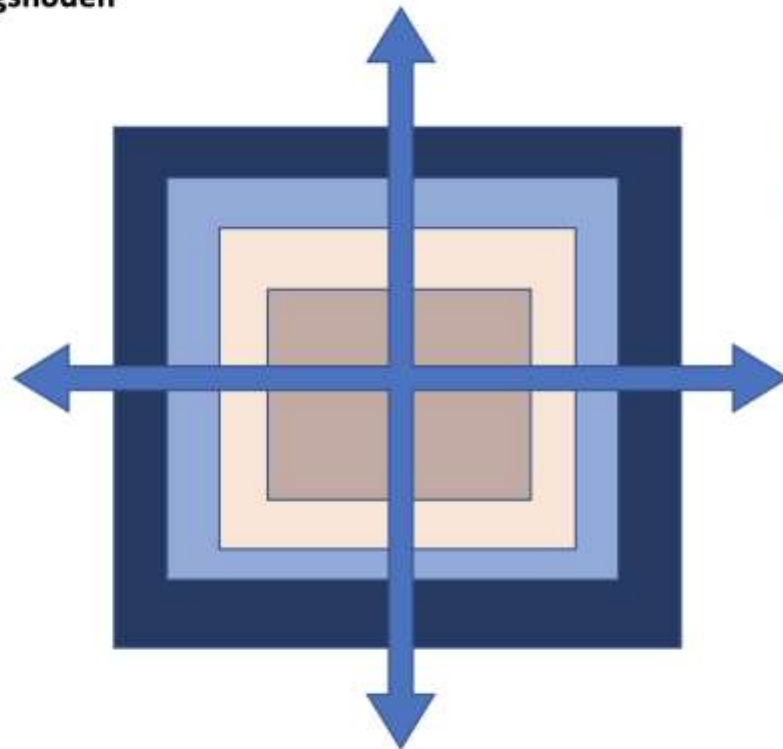

achterliggende dimensie:
ondersteuningsnoden

Veel comfort

Geef me kans om me te
bewijzen, bevestig me

Veel
nabijheid

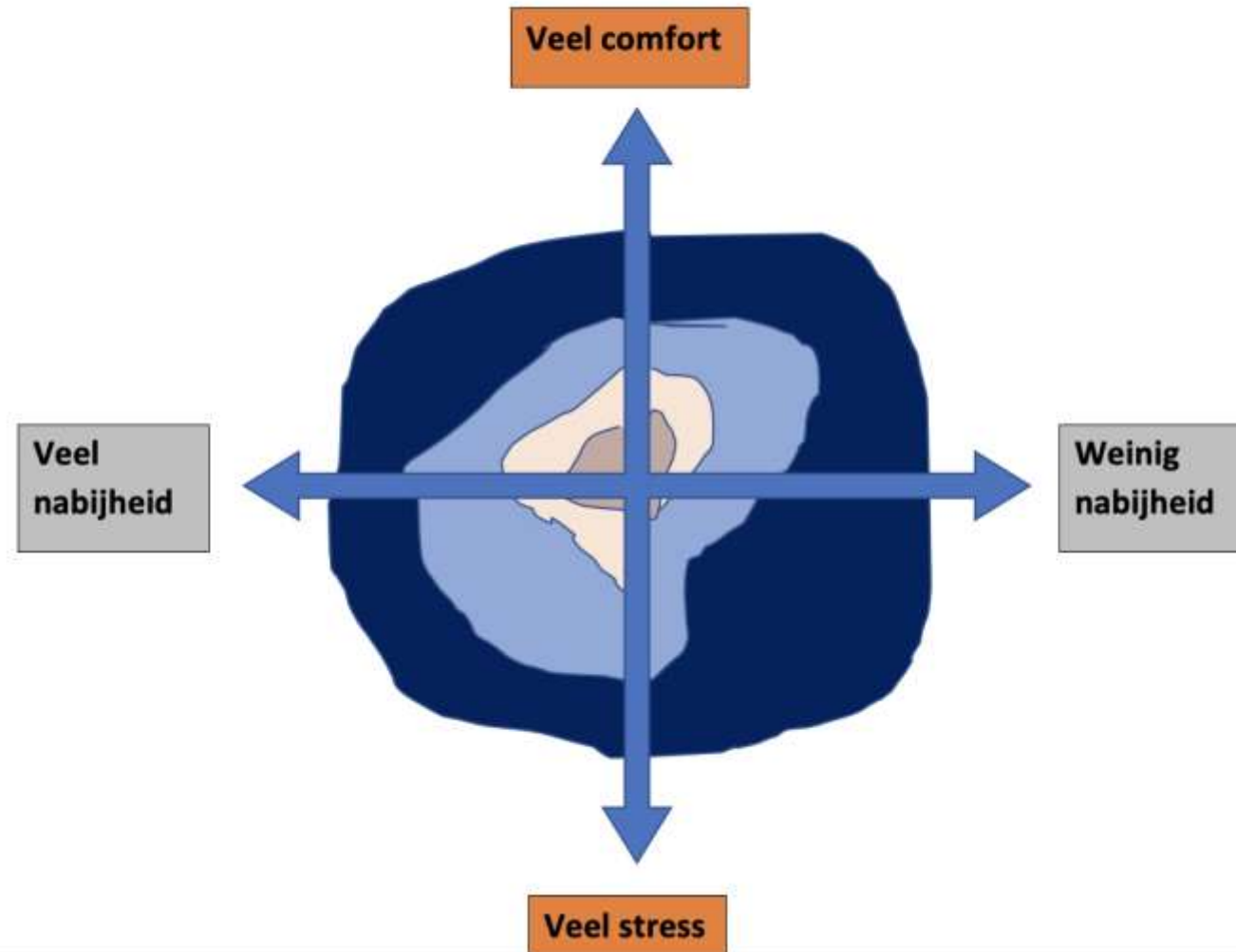

Weinig
nabijheid

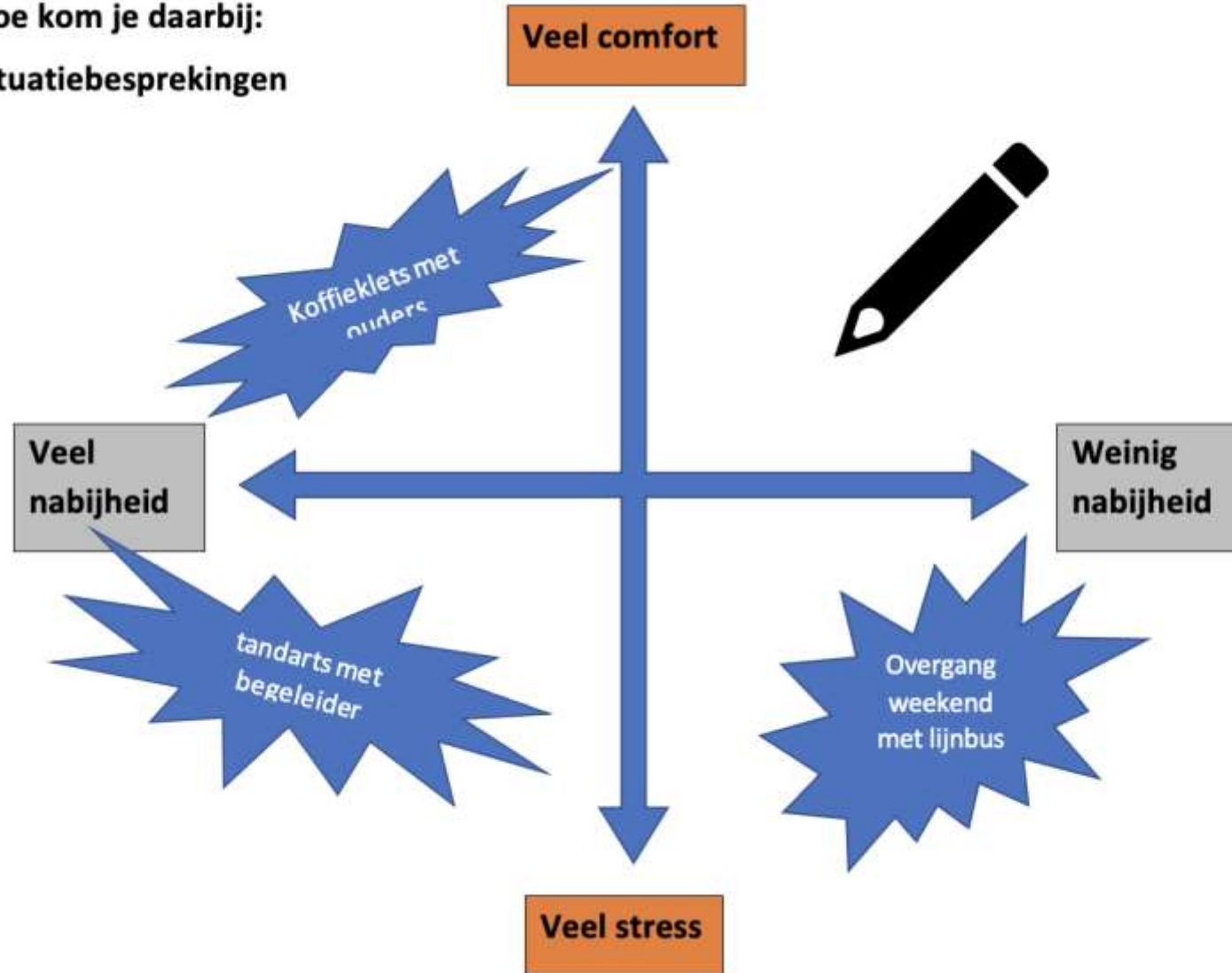
Veel stress

Weg met het hokjesdenken: Waarschijnlijk meer grillige realiteit

Hoe kom je daarbij:
Situatiebesprekingen

Uitdagingen in theorievorming (3)

- SEO under construction: fase 6 en fase 7

Uitdagingen in theorievorming (4)

Eerder zoeken naar verbindingen met andere modellen,
verwantschappen dan naar verschillen of het grote gelijk

Verwantschappen – Broeder(!)schappen

- Psychology of interdependence (J. Mc Gee)
- First regulate, then relate, then reason (B. Perry)
- Eerst connectie, dan correctie. Falen = even niet gelukt (misschien straks wel). Hoop op het gewone leven voor jongeren die het niet getroffen hebben (P. van der Helm)
- **Het ijzer smeden als het koud is (H. Omer)**
- Sensorische integratie: proprioceptie en interoceptie (S. Degrieck)

Verwantschappen – Broeder(!)schappen

- Invloed op je bestaan; zelfverdediging en zelfbescherming (J. Heijkoop)
- Créateurs des circonstances (F. Deligny)
- Gras groeit niet sneller door eraan te trekken (oplossingsgerichte coaching).
- Maar ... alles dat aandacht krijgt, groeit.

Uitdagingen in theorievorming (5)

Andere doelgroepen/sectoren, andere modellen ?

Bv. normaal begaafden met ASS

Forensische zorg

GGZ

NAH

Motorische beperkingen

Sensorische beperkingen

Jeugdhulp

Ouderenzorg

...

Onderzoek nodig !!

Kunnen fase 6 en fase 7 helpen ?

Wetenschappelijk onderzoek (1)

- Prevalentie: vrij solied. 20 à 50% met een gemiddelde van 30% (Mazza, 2020; Munir, 2016) afhankelijk van criteria (?) en methodologie
 - ‘challenging behaviour’ en psychiatrische stoornissen samen genomen
 - België: 22.314 volwassenen met een verstandelijke beperking (Bruffaerts, 2016)
 - Inmiddels meer weerlegd dat prevalentie van psychiatrische stoornissen hoger zou zijn bij personen met een VB dan personen zonder VB: graag niet langer over-psychiatriseren en medicaliseren

Wetenschappelijk onderzoek (2)

- Integratie van evidence-based en practice-based evidence
(van Yperen, 2010; Broekaert, 2010)
- Belang van mixed methods
- Aandacht voor kwalitatieve benaderingen
 - Observaties, 'werkzame factoren', verhalen, logboeken,...
 - N=1
 - Co-creatief onderzoek met cliënten

Wetenschappelijk onderzoek (3)

Guidelines:

- Diagnostic Criteria for Psychiatric Disorders for Use with Learning Disabilities (DC-LD) (Royal College of Psychiatrists, 2001)
- Diagnostic Manual-Intellectual Disability 2 (DM-ID) (Fletcher et al., 2017)
- Richtlijnen en Principes voor de Praktijk: Beoordeling, diagnose, behandeling en bijhorende ondersteuning voor personen met een verstandelijke beperking en probleemgedrag (Došen et al., 2008)
- NICE Guidelines Challenging behaviour and learning disabilities: prevention and interventions for people with learning disabilities whose behaviour challenges (NICE, 2015)

Wetenschappelijk onderzoek (3)

Guidelines:

- Multidisciplinaire Richtlijn Probleemgedrag bij volwassenen met een verstandelijke beperking (Embregts et al., 2019).
- Frith prescribing guidelines for adults with learning disability. (Bhaumik et al., 2015)
- Richtlijnen off-label gebruik van psychofarmaca bij volwassen met een verstandelijke beperking (Hoge Gezondheidsraad, 2022)

Wetenschappelijk onderzoek (4)

Verwetenschappelijken instrumenten en methodieken

- SEO-R², SEO-V en VEO (J. Vonk)
- Visualisatie SEO
- Behandelpleegzorg
- Autisme en EO

- Zorgcontinuïteitsreflex
- ...

Klinische praktijk (1)

Kenmerken doelgroep:

- Comorbiditeit
- A-specificiteit
- Complexiteit
- Intensiteit

Klinische praktijk (1)

Uitdagingen in doelgroep:

- Verslaving
- Gaming en problemen verbonden met social media

Klinische praktijk (2)

Assessment en diagnostiek: adaptief gedrag

Is dit de missing link tussen cognitieve en emotionele ontwikkeling ?

Kunnen we hiermee beter differentiëren tussen adaptief, maladaptief gedrag en psychiatrische stoornis ?

Klinische praktijk (2)

Assessment en diagnostiek: adaptief gedrag

- Vineland-S (Scholte e.a., 2014 Hogrefe): 15'

- ABAS-3 (Kreemers e.a, 2020, Hogrefe): 3 versies, 0-80 j., 30'

- ADAPT (Jonker en Nijman, 2021, Hogrefe): 16+, OL < 6 j., 10 à 15'

Klinische praktijk (2)

Assessment en diagnostiek

1. Wat is het probleem met de cliënt?
2. **Wie** is de cliënt?
3. Wat doet de cliënt **met mij**?
4. Wat zijn z'n basale emotionele **noden**?
5. Hoe kan/kunnen de **omgeving/wij** tegemoet komen aan deze noden?
6. Wat heb ik/heeft de omgeving daarvoor **nodig**?
7. Wat is **mijn** programma met de cliënt?

Assessment en diagnostiek synthese

- Geleefde tijd: hoe oud is iemand ?
- Verstandelijk: wat weet iemand ?
- Lichamelijk: wat kan iemand fysiek ?
- Levensgeschiedenis: wat maakte iemand mee ?
- Sociaal: hoe gaat iemand met de ander om ?
- Motivatie: wat zijn iemand zijn talenten?

- Emotioneel: wat kan iemand aan?
= binnenin de persoon

Klinische praktijk (3)

Therapeutische invalshoeken: psychofarmacologie.

- Niet langer 'first choice'
- Meer gereserveerdheid en rationaliteit tav off-label gebruik
- Monofarmacotherapie
- Richtlijnen

**Hoge
Gezondheidsraad**

**RICHTLIJNEN OFF-LABEL GEBRUIK
VAN PSYCHOFARMACA BIJ VOLWASSENEN
MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING**

**APRIL 2022
HGR NR. 9657**

.be

Klinische praktijk (3)

Therapeutische invalshoeken: psychotherapie als volwaardige behandeling

- toenemend aantal beoefenaars: creatievelingen
- psycho-educatie en psychotherapie
- oplossingsgericht
- EMDR
- Lichaamsgerichte beleving

Klinische praktijk (4)

Leefklimaat en basishouding: maakt allicht nog meest het verschil

- relationele continuïteit
- overdracht en tegenoverdracht
 - - (onmacht, angst, stress, hopeloosheid, irritatie,...)
 - + (blijheid, plezier, betrouwbaarheid, stevigheid, hoop,...)
- mentaliseren

Klinische praktijk: medewerkersbeleid (5)

Vorming heeft maar zin in combinatie met coaching on the job

Coachen van begeleiders ivm emotionele ontwikkeling (Morisse et al., 2017)

- Mentaliseren
- Emotionele beschikbaarheid

- Coachen is geen antwoorden geven, maar vragen stellen en samen zoeken. Weg met de experts ...

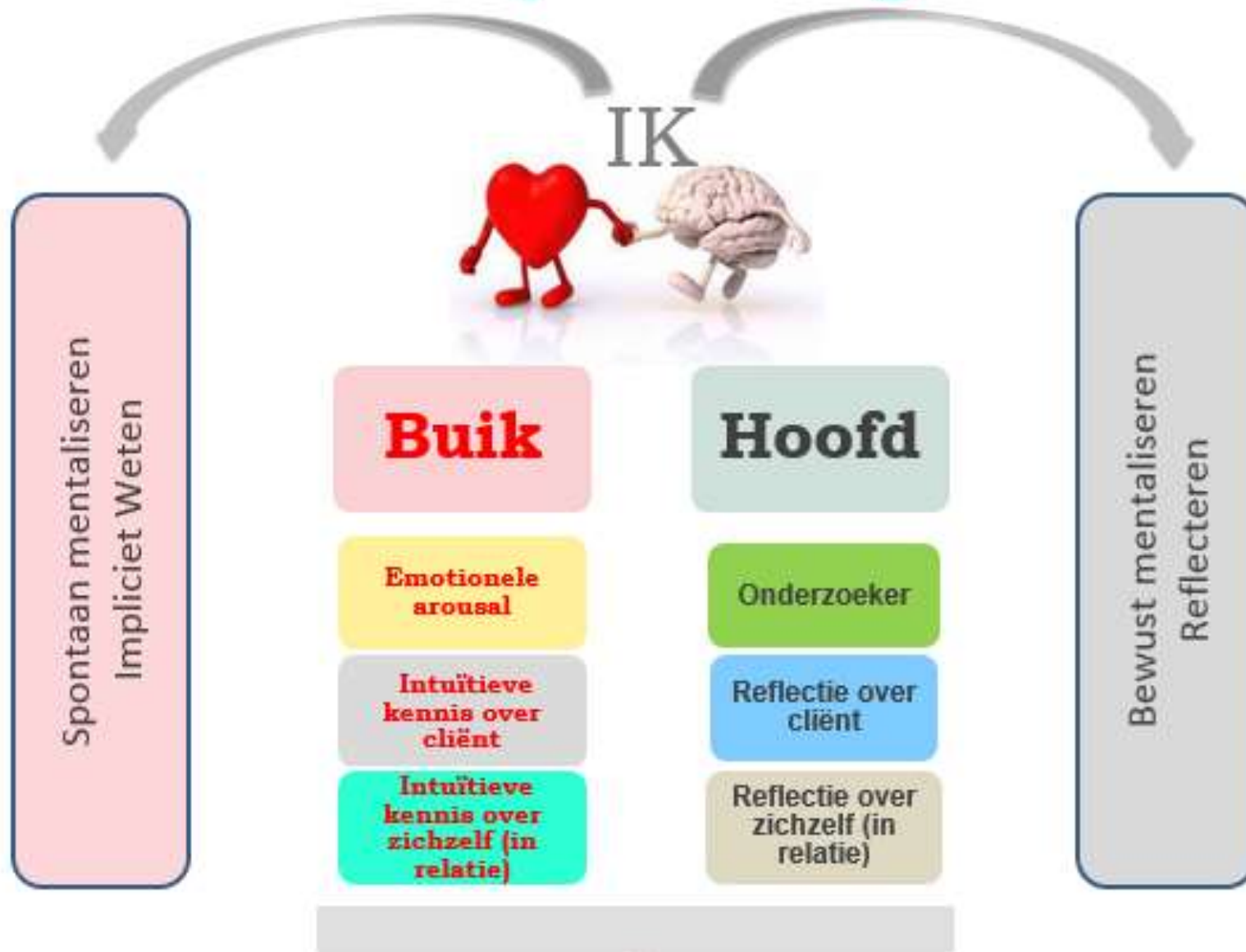
Vragen stellen dus

- “hoe zou het komen dat deze persoon zo reageert?”
- “wat denkt en voelt hij?”
- “wat doet dit met mij en met onze relatie?”
- “hoe ervaar ik mijn invloed op deze client?”
- “wat denk en voel ik daarbij?”

Vragen stellen dus

- Hoe slaagt de cliënt erin om bovenaan de agenda van de teamvergadering te raken ?
- Wat doet de cliënt om geen probleemgedrag te stellen, om niet zot te worden ?
- Welk probleemgedrag zouden we liever hebben ?
- Welke beroep zou de cliënt uitgeoefend hebben als hij/zij geen beperking had gehad ?

Innerlijke Dialoog

Emotionele beschikbaarheid begeleider

- Sensitief /responsief: aanvoelen en afgestemd reageren
- Structuur: houvast en 'helpende' grenzen
- Ruimte laten: voor unieke van de persoon (wie?)/ respect voor grenzen
- Mildheid: omgaan met (eigen) negatieve emoties waardoor mildheid ontstaat & andere dimensies niet besmet worden

Afgestemde omgeving; sensitief-responsieve hulpverleners/familie. Dat is pas de toekomst.

- Aandacht en aanwezigheid
- Reflecterend/mentaliserend over cliënt, zichzelf en relatie
- Balans afstand-nabijheid
- Eilandjes van contact; tussenruimtes

Belang van afgestemde omgeving; sensitief-responsieve hulpverleners/familie

- Uitstekend in co-reguleren en helpend begrenzen
- Evenwicht rust-actie
- 'Normale' en 'gewone' dingen
- Lief-hebben en laten lief-hebben

... topsporters

... tovenaars ...

Beleid

- Transdisciplinariteit
 - Intersectoraliteit
 - Co-productie, co-creaties, co-financiering
 - Zorgcontinuïteit
-
- Generalistisch (inclusief) én specialistisch

Weetjes

- Concept kwetsbaarheid
- Wat vinden jongeren met VB in transitieleeftijd het belangrijkste ?
- Hoe vinden cliënten hun begeleiders op hun best ?